

VELKÝ PÁTEK

Hans Urs von Balthasar

Lidstvo už od nepaměti touží hodit svou vinu na nějakého "kozla hříchu". Ať už to byl starozákonní kozel pro Azázela, nebo novověké nevinné oběti Gulagu. Byli víceméně náhodně vybráni jako nositelé hříchu a oběti za hřích, aby mohl běh světa alespoň trochu zdárně pokračovat. Problém je ale v tom, že nikdo nechce být tím kozlem sám a dobrovolně. Žádný z nich nemůže vzít na sebe hřích světa jednou provždy. Žádný nemůže nést veškerý hřích. A především, žádný z nich nemohl vzít a zničit hřích skutečně.

Až v Kristu tato potřeba došla naplnění. Objevil se Někdo, kdo byl ochoten a schopen na sebe vzít hřích. Žádný z ostatních kozlů hříchu to udělat nemohl. Ale právě kvůli tomu, aby náš hřích převzal, se Syn Boží stal člověkem. Žil pro onu hodinu, která ho čeká na konci života, pro strašlivý křest, kterým musí být pokřtěn, pro hodinu, jež ho spoutá nejen zevně a jež ho povleče před soud, jež rozdrásá nejen jeho tělo důtkami a přibije ho na dřevo, nýbrž která vnikne i do jeho duše a ducha, naplní jeho vroucí vztah k Bohu, jeho Otcí, a vůbec všechno prázdnotou a smrtelnou hrůzou opuštěnosti, jako jemu naprosto cizí, nepřátelskou, smrtelně jedovatou substancí, která mu brání v přístupu k prameni, z něhož žije. Musíme myslet na scénu v *Apokalypse*, kde se otevřel jícen propasti a vyvalil se dým jako z obrovské pece, a tím dýmem se zatmělo slunce i všechno ovzduší. A z dýmu se vyrojila hrozná zvířata, bodající a trápící jako škorpióni (Zj 9, 2).

V hrůze těchto temnot jsou pronesena slova na Olivové hoře: Otče, je-li možné, ať mne mine tento kalich. Kalich, o němž je zde řeč, je ve *Starém zákoně* dobře známý: je to pohár plný Božího hněvu, který hříšníci musejí vyprázdnit až po kvasnice a kterým se vícekrát vyhrožuje nevěrnému Jeruzalému i nepřátelským národům. V téže hrůze duševního zatmění Ježíš vyrazí výkřik na kříži, otázku, proč ho Bůh opustil. Volající ví jen, že je opuštěný, proč, to nemůže v té tmě vědět. Dokonce to ani vědět nesmí, protože myšlenka, že by mohlo jít o zástupné nesení temnot druhých, by již byla ulehčením, paprskem světla. Ale paprsek dán není, neboť jde v absolutní vážnosti a přísnosti o očištění vztahu mezi Bohem a hříšným světem.

Ten, který protrpí noc, je navýsost nevinný, jiný by ji zástupně vůbec snášet nemohl. Který obyčejný nebo i mimořádný člověk by v sobě měl místo na vinu světa? Takový prostor v sobě mohl mít jen jeden, jenž v božské

diferenci stojí proti věčnému Otcí, totiž Syn, který, ač člověk, je Bůh.

Zde vládne propastné tajemství, neboť skutečně je nekonečný rozdíl mezi plodícím lůnem v Bohu Otcí a plozeným plodem, Synem, ačkoli oba jsou v Duchu svatém jeden Bůh. Mnozí teologové dnes právem říkají, že právě na kříži se zcela ukázala tato diference, právě zde se plně zjevilo tajemství Boží Trojice. Ten rozdíl je tak velký - vždyť v Bohu je všechno nekonečné - že v něm má místo všechno odcizení a hřích světa, že Syn je může pojmout do svého vztahu k Otcí, aniž by tím vzájemná věčná láska mezi Otcem a Synem v Duchu svatém utrpěla škodu. Hřích je jakoby spálen v ohni této lásky, protože Bůh, jak říká Písmo, je oheň stravující, jenž v sobě nestrpí nic nečistého, ale spálí to.

Ježíš, Ukřižovaný, protrpí na našem místě naše vnitřní odcizení Bohu a temnoty, a sice tím bolestněji, čím méně je on sám zavinil. Pro něj, jak jsme řekli, nejsou ničím důvěrným, ale něčím naprosto cizím, strašlivým. Ano, on trpí něco mnohem hlubšího, než co může trpět obyčejný člověk, i kdyby byl odsouzený k odcizení od Boha. Protože jen Syn, jenž se stal člověkem, ví, kdo ve skutečnosti Otec je a co to znamená muset se ho zřít, zdánlivě navždy ho ztratit. Není vhodné nazývat toto utrpení peklem, neboť v Ježíši není nenávisť k Bohu, ale bolest, hlubší, než jakou by mohl vydržet normální člověk v životě nebo po smrti.

Nebudeme také v žádném případě říkat, že Bůh Otec trestá trpícího Syna na našem místě. Nejde o trest, neboť dílo, které se zde koná mezi Otcem a Synem v Duchu svatém, je čistá, nejryzejší láska. Proto je to také dílo nejčistší dobrovolnosti ze strany Syna, právě tak jako ze strany Otce a Ducha. Boží láska je tak bohatá, že může přijmout i tuto formu temnoty z lásky k našemu temnému světu.

A my, co můžeme dělat my? V poledne nastala tma po celé zemi až do tří hodin odpoledne. Když kosmos cítil, co rozhodujícího se zde odehrává, jako by se podílel na zatmění Kristovy duše. My se nemusíme zatmívat, my jsme již cizí a temní dost. Stačilo by, kdybychom se ve světě, jenž je kolem nás tak temný, pevně drželi víry a vzali vážně, že za veškeré vnitřní světlo, radost a jistotu, za všechnu životní důvěru vděčíme golgotské temnotě. A abychom nikdy nezapomněli za to Bohu děkovat.

*Z časopisu "Christliche Innerlichkeit" 16/2, 1981.
Kráceno. Přeložila s. M. Petra od Zmrtvýchvstalého OCD.*
